

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะรายละเอียด ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ประชากร

ประชากร คือ ครู 407 คน และนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 2-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 5,544 คน เป็นโรงเรียนที่พระภิกษุสามเณร ไปทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาในจังหวัดสระบุรี จำนวน 11 แห่ง และในจังหวัดลพบุรี จำนวน 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 แห่ง รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 5,951 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 190 คน และนักเรียน ระดับชั้นที่ 2-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 373 คน เป็นโรงเรียนที่พระภิกษุสามเณร ไปทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน (Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 (บุญธรรม กิจปรีดาปริสฺฐิ, 2540, หน้า 71) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 563 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม มี 3 ตอน เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ (checklist) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) สอบถามประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร และเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 12 แห่ง ที่พระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร ไปทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามของโรงเรียนในพื้นที่ อ.พระพุทธบาท ผู้วิจัยมอบหมายให้กับครูประจำที่อยู่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้แจก และกำหนดนัดหมายการเก็บแบบสอบถามคืนกับครูด้วยตนเอง ส่วนโรงเรียนนอกพื้นที่ อ.พระพุทธบาท ผู้วิจัยมอบหมายให้กับพระภิกษุสามเณรที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนวิชาพระพุทธบาทศาสนาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามคืน และกำหนดนัดหมายการเก็บแบบสอบถามคืนกับพระภิกษุสามเณรรูปนั้นๆ ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถาม จำนวน 537 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.38 ทุกฉบับมีความสมบูรณ์จึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ และนำเสนอผลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี จากการแสดงความคิดเห็นของครูและนักเรียน ในโรงเรียนที่มีพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร ไปทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐาน ด้วยการทดสอบที (t-test) แล้วแปลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำเสนอผลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์เนื้อหาจากการแสดงความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เสนอแบบพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.90 ซึ่งร้อยละ 66.30 มีสถานภาพเป็นนักเรียน และมีระดับ/วุฒิการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาถึงร้อยละ 53.30

1.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร แยกตามองค์ประกอบและในภาพรวมทั้ง 8 ด้านของประสิทธิภาพการสอน พบว่า

1.2.1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร จากการแสดงความคิดเห็นของครู เมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบย่อยในแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พุดจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน อ่อนโยน นุ่มนวล มีน้ำเสียงน่าฟัง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน

2) ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสรุปเนื้อหาเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการแนะนำหนังสือหรือแหล่งข้อมูลค้นคว้าเพิ่มเติม และมีการบูรณาการเนื้อหาและวิธีการสอนที่น่าสนใจ

3) ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้อาหารรางวัลนักเรียน สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจเรียน เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย ชมเชย ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการเชื่อมโยงจากความรู้เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่

4) ด้านกลวิธีการสอนและอธิบายในการสอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การทนายปัญหา

5) ด้านการปกครองชั้นเรียน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรู้ข่าวคราว ความเคลื่อนไหวของนักเรียน

6) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่นทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครูผู้สอนที่มีต่อนักเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดมุมหนังสือเพื่อเสริมการเรียนรู้

7) ด้านการประเมินผล รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เกณฑ์การประเมินผลชัดเจนเป็นไปได้อ มีความยุติธรรม ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล และเทคนิค วิธีการวัดผลประเมินผลหลากหลาย

8) ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริตทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความอดทนต่อพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งไม่รู้ไม่เข้าใจหรือติดตามเนื้อหาวิชาไม่ทัน

1.2.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบย่อยในแต่ละด้านพบว่า

1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาที่ดีกับนักเรียนด้วยความจริงใจ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน

2) ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สอนเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย และส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการแนะนำหนังสือหรือแหล่งข้อมูลค้นคว้าเพิ่มเติม

3) ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ใ้รางวัลผู้เรียน สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจเรียน เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย ชมเชยส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จัดกิจกรรมเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน

4) ด้านกลวิธีการสอนและอุปบายในการสอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์เมื่อเริ่มสอนแต่ละครั้งชัดเจน และกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยการใช้ตัวอย่างการแก้ปัญหา ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การทนายปัญหา

5) ด้านการปกครองชั้นเรียนรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความสามารถในการวางแผนเพื่อสร้างกฎระเบียบในชั้นเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรู้ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของนักเรียน

6) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่นทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดมุมหนังสือเพื่อเสริมการเรียนรู้

7) ด้านการประเมินผล รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัดผลและประเมินผลตรงตามสาระการเรียนรู้ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ประเมินผลความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

8) ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจและความอดทน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้เสียง ภาษาและท่าทางในการสอนได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจง่าย และความมั่นคงและสามารถควบคุมอารมณ์ได้

1.2.3 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน พบว่า ครูและนักเรียนต่างแสดงความคิดเห็นตรงกันว่า พระภิกษุสามเณรมีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาแยกแต่ละด้านของประสิทธิภาพการสอนพบว่า ครูและนักเรียนแสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ประสิทธิภาพการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลิกภาพของผู้สอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพการสอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่างก็คือ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนที่อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.3 ผลการศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า

1.3.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน ปัญหาได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยเกินไป และระยะเวลาในการสอนแต่ละครั้งน้อยเกินไป ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน นอกจากนี้ควรขยายระยะเวลาในการสอนให้มากขึ้นในแต่ละสัปดาห์

1.3.2 ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอน ปัญหาได้แก่ การที่ผู้สอนขาดความสามารถในการเตรียมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และขาดการแนะนำแหล่งข้อมูลค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ และควรแนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียน

1.3.3 ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้อ ปัญหาได้แก่ เน้นการสอนแบบบรรยายมากเกินไปขาดการจัดกิจกรรมที่จูงใจผู้เรียน เนื่องจากขาดประสบการณ์ในการสอน ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ เนื้อหาและกิจกรรมควรสอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและวัยของผู้เรียน สอนโดยเชื่อมโยงจากความรู้เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่ โดยใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

1.3.4 ด้านกลวิธีการสอนและอธิบายในการสอน ปัญหาได้แก่ บรรยายตามเนื้อหาในหนังสือเรียน สื่อไม่ทันสมัย ไม่น่าสนใจ ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรนำเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการนำเอานิทานหรือสถานการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรกหรือยกตัวอย่างให้ดู เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในขณะที่ทำการเรียนการสอน

1.3.5 ด้านการปกครองชั้นเรียน ปัญหาได้แก่ ผู้สอนขาดความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรเน้นการสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียนให้มากกว่านี้ เช่น ควรลงโทษเมื่อผู้เรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมระหว่างทำการเรียนการสอน

1.3.6 ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ปัญหาได้แก่ การจัดมุมหนังสือในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนามีน้อยเกินไป ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ผู้สอนควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เช่น นิทานเกี่ยวกับธรรมะ หนังสือธรรมะ และควรจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนบ้างเป็นครั้งคราว เช่น ใต้ร่มไม้ภายในบริเวณโรงเรียน ในโรงอาหาร หรือใช้สถานที่จริง เช่น วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียน

1.3.7 ด้านการประเมินผล ปัญหาได้แก่ การติดตามหรือวัดผลในการเรียนการสอนแต่ละครั้งน้อยเกินไป ขาดการประเมินตามสภาพจริง โดยเฉพาะการวัดจากแฟ้มสะสมผลงาน ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรมีการติดตามและวัดผลในการเรียนการสอนแต่ละครั้งให้บ่อยขึ้น ควรเพิ่มการวัดผลตามสภาพจริง โดยการประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงานของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

1.3.8 ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน ปัญหาได้แก่ ผู้สอนบางครั้งมาสายหรือมาไม่สม่ำเสมอ วางตัวไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้สอนที่มีวัยใกล้เคียงกับผู้เรียน ใช้เสียงเบาเกินไปทำให้ต้องใช้เสียงแข่งกับผู้เรียนจึงไม่สามารถควบคุมผู้เรียนได้ ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรวางตัวให้เหมาะสมกับความเป็นครู ส้ารวมกิริยามารยาท ควรแสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ พากเพียร เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ควรใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น เสียงดังฟังชัด ตลอดจนการใช้ภาษาและท่าทางในการสอนที่เหมาะสม เข้าใจง่าย สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละครั้ง

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการสอนของพระภิกษุสามเณร จำแนกตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน แยกตามองค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอน ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ ด้านกลวิธีการสอนและอุปมาในการสอน ด้านการปกครองชั้นเรียน ด้านการประเมินผล และด้านบุคลิกภาพของผู้สอน พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนแยกตามองค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนแตกต่างกัน 7 ด้าน ยกเว้นด้านบรรยากาศในชั้นเรียนที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการสอนของพระภิกษุสามเณร จำแนกตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนในภาพรวมทั้ง 8 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

1. ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แยกตามองค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอน มีดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนพูดจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน อ่อนโยน นุ่มนวล มีน้ำเสียงน่าฟัง ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้สอนมีการให้คำแนะนำ คำปรึกษาที่ดีกับนักเรียนด้วยความจริงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันตดา หัสปรวบ (2545, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับกรีนวูด (Greenwood, 1974.

unpage) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมินการสอนของอาจารย์พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการสอนของอาจารย์คือ ผู้สอนควรมีความเข้าใจและเห็นใจนิสิต และยังคงคล้องกับ วอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp.653-663) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลของการสอนของอาจารย์แผนกบริหารธุรกิจพบว่าข้อที่มีความสำคัญเกี่ยวกับลักษณะของอาจารย์คือ ส่งเสริมให้นิสิตแสดงความคิดเห็น ขอบช่วยเหลือ และสอดคล้องกับ เบอริเนอร์, และทีคุนอฟ (Berliner, & Tikunoff, 1976, p.251) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกคุณลักษณะขององค์ประกอบได้คือ ความร่วมมือระหว่างนักเรียนและครู การให้ความช่วยเหลือ ติดตามตักเตือนนักเรียน

ส่วนปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียนจากการแสดงความคิดเห็นของครูและนักเรียน ต่างแสดงความคิดเห็นว่าตรงกันว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยเกินไป นอกจากนี้ระยะเวลาในการสอนแต่ละครั้งน้อยเกินไป

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรย์โนลด์ (Raynold, 1998, p.50) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพพบว่า ผู้สอนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังที่ เฉวียง ทองธรรมชาติ (2541, หน้า 63-64) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนไว้ว่า จะส่งผลให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนในบทเรียนอย่างเต็มที่ ถ้าหากครูยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนักเรียนจะมีความรู้สึกปลอดภัย มีเจตคติที่ดี มีความอบอุ่นและทำให้นักเรียนลดความวิตกกังวล แต่ถ้าหากนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับครู การเรียนจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และดังที่ สมบัติ เพียรการค้า (2542, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณา รายละเอียดประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและโรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพการสอนของครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ควรขยายระยะเวลาในการสอนให้มากขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ดังที่ เบอริเนอร์, และทีคุนอฟ (Berliner, & Tikunoff, 1976, p.251) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกคุณลักษณะขององค์ประกอบได้คือ ควรจัดเวลาอย่างเหมาะสม

1.2 ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแต่ละครั้ง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ วอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp.653-663) ได้ทำการศึกษาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์แผนก บริหารธุรกิจที่เรียงลำดับข้อที่มีความสำคัญพบว่า อันดับที่ 5 ผู้สอนควรมีการอธิบายให้เข้าใจ ง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน และยังคงสอดคล้องกับกรีวูด (Greenwood, 1974, unpage) ที่ได้ทำ การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมินการสอนของอาจารย์พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการ สอนของอาจารย์คือ อาจารย์ควรมีความสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่สอนได้ และสอดคล้อง กับวอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, p.653-663) ที่ทำการศึกษาเพื่อพัฒนา เครื่องมือประเมินผลของการสอนของอาจารย์แผนกบริหารธุรกิจพบว่าข้อที่มีความสำคัญ เกี่ยวกับลักษณะของอาจารย์คือ ผู้สอนควรอธิบายให้เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุตซอว์, และเคอร์ชี (Butzow, & Qureshi, 1978, pp.59-56) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพการ สอนวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูวิทยาศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพใน การสอนคือ ต้องมีความรู้เป็นอย่างดีในวิชาที่สอนและปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ และต้อง ทำให้บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ

ส่วนปัญหาด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมที่พบคือ ผู้สอน ขาดความสามารถในการเตรียมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และขาดการแนะนำแหล่งข้อมูล ค้นคว้าเพิ่มเติม ดังที่ พระมหาสุเมธา ยุธะชัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัด สระบุรี พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้านการวางแผนการสอน ครูผู้สอนและ ผู้บริหารสำนักเรียนหรือโรงเรียนควรคำนึงถึงความสำคัญในการจัดทำแผนการสอนและผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและควรมีการจัด อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ไว้ล่วงหน้า และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ และควร แนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียน ดังที่ วินทฎา วิเศษศิริกุล (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคนครนายก ตามความเห็นของนักศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาการตลาด กลุ่มวิชาเลขานุการ กลุ่มวิชาสามัญพื้นฐาน มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการสอนดีมาก และสอดคล้องกับ เฉวียง ทองธรรมชาติ (2541, หน้า 63-64,67) ได้ให้ข้อเสนอไว้ว่า การจัด กิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมีหลักในการจัดและเลือกกิจกรรมการสอนคือ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจ รู้จักกันเหตุผลมาใช้ใน

การทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น รู้จักคิดแก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนควรช่วยสรุปหรือย้ำแนวคิดสิ่งที่ได้รับจากการกระทำให้ชัดเจน ซึ่งการสรุปแนวคิดหรือความคิดรวบยอดจึงเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรม

1.3 ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครู และนักเรียนต่างแสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้สอนให้รางวัลแก่ผู้เรียน สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจเรียน เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย ชมเชย ส่วนปัญหาด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ที่พบคือ ผู้สอนขาดความสามารถในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่ และขาดการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บูลซอว์ และเคอร์ซี (Butzow, & Qureshi, 1978, pp. 59-56) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพการสอนนิเทศศาสตร์ของครูนิเทศศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูนิเทศศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพในการสอนคือ ต้องรู้ถึงความแตกต่างในความสามารถของนักเรียน และพยายามกระตุ้นส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถ ต้องจัดลำดับขั้นตอนในการสอนให้ดี และต้องเลือกเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและตรงกับความต้องการของนักเรียน

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ครูผู้สอนควรจัดเนื้อหาและกิจกรรมควรสอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและวัยของผู้เรียน สอนโดยเชื่อมโยงจากความรู้เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่ โดยใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ดังที่พระมหาสุเมธา ยะระชัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรเน้นการเรียนรู้ออกจากปฏิบัติจริง หรือการเรียนรู้แบบบูรณาการ และผู้บริหารสำนักเรียนหรือโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการอบรมวิธีการสอนหรือจัดให้มีพระนิเทศมาช่วยดูแลนิเทศการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน และยังคงสอดคล้องกับ พระครูสุธีปริยัตยาทร (2551, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาคือการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาคือสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจนทุก ๆ ประเด็นอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน พระสงฆ์ผู้สอนควรเข้ารับการศึกษาอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนการสอน และควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

และดั่งที่ ฮอร์แลค, และเอวา (Horace, & Ava, 1958, p.87) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจิตวิทยาการศึกษาไว้ว่า จิตวิทยาการศึกษาช่วยให้ผู้สอนสามารถเข้าใจตนเอง รวมทั้งความสนใจ ความต้องการ ความสามารถ ซึ่งจะทำให้สามารถคิดและตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม นำความรู้เหล่านั้นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความเหมาะสมกับธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนแต่ละวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เรียนอีกด้วย

1.4 ด้านกลวิธีการสอนและอุปบายในการสอน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนมีการยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์เมื่อเริ่มสอนแต่ละครั้งชัดเจน และมีกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยการใช้ตัวอย่างการแก้ปัญหา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ วอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp.653-663) ได้ทำการศึกษาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์แผนกบริหารธุรกิจที่เรียงลำดับข้อที่มีความสำคัญพบว่า อันดับที่ 5 ผู้สอนมีการอธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน ซึ่งปัญหาด้านกลวิธีการสอนและอุปบายในการสอนที่พบคือ บรรยายตามเนื้อหาในหนังสือเรียน สื่อไม่ทันสมัย ไม่น่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมติ เพียรการค้า (2542, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูคือ ครูยังใช้การสอนแบบเดิมไม่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางและปัญหาสื่อการสอนไม่เพียงพอ ครูไม่ใช้สื่อและ สื่อไม่ทันสมัย

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรนำเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการนำเอานิทานหรือสถานการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรกหรือยกตัวอย่างให้ดู เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในขณะที่ทำการเรียนการสอน สอดคล้องกับกรีนวูด (Greenwood, 1974, p. unpage) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมินการสอนของอาจารย์พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการสอนของอาจารย์คือ ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่ทันสมัยมีความรู้กว้างขวาง และทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับเรย์โนล (Raynold, 1998, p.50) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพพบว่า ผู้สอนควรใช้สื่อที่หลากหลาย และสอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธา ยุระชัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรีพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น เนื้อหา วัตถุประสงค์ เลือกสื่อที่น่าสนใจและทันสมัยเหมาะสมกับวัยและกิจกรรมของผู้เรียน ดั่งที่ วินทฎา วิเศษศิริกุล (2551, บทคัดย่อ) ได้

ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิค นครนายก ตามความเห็นของนักศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาการตลาดและกลุ่มวิชาสามัญพื้นฐาน มีความรู้ความสามารถด้านเทคนิคการสอนดีมาก และดังที่ สมดี เพียรการค้า (2542, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและโรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพการสอนของครูในด้านกลวิธีการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ด้านการปกครองชั้นเรียน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อ นักเรียน ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนมีความสามารถในการวางแผนเพื่อสร้างกฎระเบียบในชั้นเรียน และซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับพรณี ช.เจนจิต (2545, หน้า 319) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและปฏิบัติในการควบคุมหรือปกครองชั้นเรียนคือ ต้องปฏิบัติให้นักเรียนเห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเองของครู การสอนต้องมีความกระฉับกระชวย สื่อนักเรียนรู้ว่า ครูต้องการความร่วมมือ มีความมั่นใจและมีความสามารถ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับการเริ่มบทเรียนในวันแรก สอดคล้องกับเบอร์ริเนอร์, และทีคูโนฟ (Berliner, & Tikunoff, 1976, p.251) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกคุณลักษณะขององค์ประกอบได้คือ การควบคุมชั้นเรียน เช่น การปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดให้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ พรณี ช.เจนจิต (2545, หน้า 319) ยังได้กล่าวถึงสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงและปฏิบัติในการควบคุมหรือปกครองชั้นเรียนอีกประการหนึ่งคือ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมภายใต้การนำของครู การทำกิจกรรมครูต้องมีส่วนช่วยอย่างมาก นักเรียนมีความรับผิดชอบที่จะดำเนินการต่อได้ด้วยตนเอง และจะต้องมีการให้ข้อคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน ถ้าครูรู้จักใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ก็จะสามารถช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ ซึ่งปัญหาด้านการปกครองชั้นเรียนที่พบคือ ผู้สอนขาดความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังที่บูสซอร์ว, และเคอร์ซี (Butzow, & Qureshi, 1978, pp.59-56) ที่ได้ศึกษาสมรรถภาพการสอนนิเทศศาสตร์ของครูนิเทศศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูนิเทศศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพในการสอนคือ ผู้สอนต้องมีความสามารถควบคุมระเบียบวินัยในชั้นเรียนที่จะมีผลต่อการเรียนของนักเรียน

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรเน้นการสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียนให้มากกว่านี้ เช่น การลงโทษเมื่อผู้เรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมระหว่างทำการเรียนการสอน ดังที่บูสซอร์ว, และเคอร์ซี (Butzow, & Qureshi, 1978, pp.59-56) ที่ได้ทำการศึกษา

สมรรถภาพการสอนวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูวิทยาศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพในการสอนคือ ต้องมีไหวพริบและปฏิภาณไวต่อความคิดของนักเรียน และดังที่ พรรณี ช.เจนจิต (2545, หน้า 319) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและปฏิบัติในการควบคุมหรือปกครองชั้นเรียนคือ การสร้างกฎระเบียบในชั้นเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ ครูส่วนใหญ่มักจะบอกให้นักเรียนทราบถึงกฎระเบียบตั้งแต่วันแรก บางคนเขียนไว้บนกระดานหรือครูบางคนพูดให้นักเรียนฟัง

1.6 ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครู และนักเรียนแสดงความเห็นตรงกันว่า ผู้สอนมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่น ทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นสบายใจ รักครู รักโรงเรียน และครูยังแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าผู้สอนมีความเอื้ออาทรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครูผู้สอนที่มีต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2545, หน้า 79) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนว่า บรรยากาศด้านอารมณ์ ครูต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นที่ฟังซึ่งไวใจได้ แสดงออกถึงความจริงใจ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือเอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างทั่วถึง และยังคงสอดคล้องกับวอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp. 653-663) ได้ทำการศึกษาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์แผนกบริหารธุรกิจที่เรียงลำดับข้อที่มีความสำคัญพบว่า อันดับที่ 7 ผู้สอนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน และสอดคล้องกับเบอร์รีเนอร์, และทีคุนอฟ (Berliner, & Tikunoff, 1976, p.251) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกลักษณะขององค์ประกอบได้คือ ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ดังที่ พรรณี ช.เจนจิต (2545, หน้า 319) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและปฏิบัติในการควบคุมหรือปกครองชั้นเรียนคือ ครูผู้สอนควรทำบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมือนการดำเนินธุรกิจ แต่มีลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ แสดงให้เห็นสมรรถภาพของครูภายใต้บรรยากาศที่รื่นรมย์ มีความเป็นกันเองระหว่างครูและนักเรียน และดังที่ สมเจตน์ ไชยเมือง (2547, หน้า 17-18) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้านคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยครูสร้างบรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียน จะทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน ทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และดังที่ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (2542, หน้า 82) ได้กล่าวว่า สภาพสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศต่างๆ ในการเรียนการสอนมีอย่างมากต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก ไม่น้อยกว่าบทเรียน บรรยากาศของความสุนทรีย์ ความสะอาด อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความสนุกสนาน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมุมมองที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จะมีผลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการให้เด็กเป็นคนมีจิตใจมั่นคง มีความสุข รักในการเรียนรู้ มีสุนทรีย์ภาพและ

มีความละเอียดอ่อนในการดำเนินชีวิต ส่วนผู้บริหารแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนมีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครูผู้สอนที่มีต่อนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเบอร์รีเนอร์, และทีคุนอฟ (Berliner, & Tikunoff, 1976, p.251) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกลักษณะขององค์ประกอบได้คือ ผู้สอนควรให้ความช่วยเหลือติดตามเด็กเดือนนักเรียน ดังที่ สุรางค์ ชูสิงห์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรายงานการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์เรื่องการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสอนซ่อมเสริมหลังการประชุมปฏิบัติการฯ สูงกว่าก่อนประชุมปฏิบัติการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ วอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp.653-663) ที่ได้ทำการศึกษาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์แผนกบริหารธุรกิจที่เรียงลำดับข้อที่มีความสำคัญพบว่า อันดับที่ 6 ผู้สอนชอบช่วยเหลือ ซึ่งปัญหาด้านบรรยากาศในชั้นเรียนคือการจัดมุมหนังสือในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนามีน้อยเกินไป

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เช่น นิทานเกี่ยวกับธรรมะ หนังสือธรรมะ และควรจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนบ้างเป็นครั้งคราว เช่น ใต้ร่มไม้ภายในบริเวณโรงเรียน หรือใช้สถานที่จริง เช่น วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียน ดังที่ พรณี ช.เจนจิต (2545, หน้า 347) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่ครูจะต้องคำนึงถึงในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอัตโนมัติศน์คือ ถ้าโรงเรียนมีห้องประชุม ห้องจริยศึกษา ครูอาจพานักเรียนไปเรียนยังห้องที่ว่างนั้นเพื่อความสะดวกในการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการเรียน แต่ถ้าสถานที่อำนวย ครูอาจเปลี่ยนบรรยากาศโดยพานักเรียนไปนั่งเรียนที่สนาม ใต้ร่มไม้ท่ามกลางธรรมชาติที่มีความสงบเพียงพอ หรือถ้าโรงเรียนอยู่ใกล้วัดและมีโบสถ์วิหารที่กว้างขวางพอ ครูควรพานักเรียนไปเรียนที่โบสถ์ วิหาร หรือศาลาการเปรียญเป็นบางครั้ง เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นแหล่งวิทยาการที่ดีในการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และดังที่ สมดี เพียรการคำ (2542, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณา รายองค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและโรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพการสอนของครูในด้านบรรยากาศในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.7 ด้านการประเมินผล มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนมีเกณฑ์การประเมินชัดเจนเป็นได้มีความยุติธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกรีดวูด (Greenwood, 1974, p. unpage) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมินการสอนของอาจารย์พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการสอนของอาจารย์คือ ผู้สอนควรมีความยุติธรรมในการประเมินผลการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วอทรูบา, และไรท์ (Wotruba, & Wright, 1975, pp.653-663) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ แผนกบริหารธุรกิจที่เรียงลำดับข้อที่มีความสำคัญพบว่า อันดับที่ 8 ผู้สอนมีความยุติธรรมในการวัดผล ดังที่ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2551, หน้า 25) กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่ประเมินผลจำเป็นจะต้องมีคุณธรรมเพราะผู้ทำหน้าที่ประเมินผลเปรียบเสมือนผู้พิพากษาต้องตัดสินใจให้คุณให้โทษผู้ถูกประเมินหรือผู้เรียนหรือผู้เดียวของการประเมินผลจะมีคุณภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความมีคุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลเป็นสำคัญซึ่งควรมีคุณธรรมในการประเมินผล การดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นกระบวนการวัดหรือการประเมินผลหาขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งขาดความยุติธรรมแล้วผลการวัดและการประเมินย่อมขาดความเชื่อถือได้และหากนำผลการประเมินไปใช้ในตัดสินใจย่อมก่อให้เกิดความผิดพลาดซ้ำสองดังนั้นครูควรคำนึงถึงก็คือ ทำหน้าที่วัดและประเมินตามหลักวิชาตัดสินใจด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่มีความลำเอียง ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนวัดผลและประเมินผลตรงตามสาระการเรียนรู้ ดังที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2551, หน้า 27) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการประเมินผลไว้ว่า ต้องตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ต้องวางแผนร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน ตลอดจนการจัดโปรแกรมต่างๆ ควรจะเป็นการประเมินผลร่วมเนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในการวางจุดประสงค์ เพราะฉะนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนควรประเมินผลร่วมกัน ควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสม การที่จะใช้เครื่องมือชนิดใด เช่น ข้อสอบแบบข้อเขียน ข้อสอบภาคปฏิบัติหรือการสังเกตเป็นต้น ย่อมขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่จะประเมิน และต้องดำเนินการอย่างยุติธรรมและเชื่อถือได้ ซึ่งปัญหาด้านการประเมินผลการศึกษา คือ การติดตามหรือวัดผลในการเรียนการสอนแต่ละครั้งน้อยเกินไป ขาดการประเมินตามสภาพจริง โดยเฉพาะการวัดจากแฟ้มสะสมผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บูลซอร์ว, และเคอร์ซี (Butzow, & Qureshi, 1978, pp.59-56) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพการสอนวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูวิทยาศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพในการสอนคือ ผู้สอนต้องวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนและบอกผลให้นักเรียนทราบ

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรมีการติดตามและวัดผลในการเรียนการสอนแต่ละครั้งให้บ่อยขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธา ยุระชัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ควรคำนึงถึงการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้ เครื่องมือที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินทั้งด้านผู้เรียนและด้านผู้สอน และผู้บริหารควรให้ ความสำคัญในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินตามสภาพจริงแก่ครูผู้สอนและผู้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังที่ สิตลา (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2551) ที่ได้กล่าวถึงประเภทของการ ประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลระหว่างเรียนหรือการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือ การประเมินความสามารถของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างการเรียนรู้แต่ละ บท แต่ละหน่วย และดังที่ วินทยา วิเศษศิริกุล (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคนครนายก ตามความเห็น ของนักศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาการตลาด กลุ่มวิชาเลขานุการ กลุ่มวิชาสามัญ พื้นฐาน มีความรู้ความสามารถด้านการประเมินผลดีมาก และดังที่ สมดี เพียรการค้า (2542, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศ ภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณา ราย องค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและ โรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพการสอนของครูในด้านการวัดผลและ ประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.8 ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูแสดงความคิดเห็นว่า ผู้สอนประพฤติดีไว้ เว้น จากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดี ที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนนักเรียนแสดงความ คิดเห็นว่า ผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจและความอดทน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 84) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพของครูไว้ว่า การที่ครู มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์ช่วยให้ศิษย์นำไปเป็นแบบหรือฝึกฝน เช่น ความ ซื่อสัตย์ เทียงธรรม ลักษณะท่าทางการพูดจา เป็นต้น และดังที่ นางลักษณ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2545, หน้า 4) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญเพราะเป็นความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมได้ดี ดังที่ วิรัช จงอยู่สุข (2542, หน้า 72) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของบุคลิกภาพไว้ว่า การมีบุคลิกภาพที่ดียอมทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับ บุคคลอื่นได้ สร้างมนุษยสัมพันธ์ได้เร็วเพราะสมาชิกในสังคมยอมรับ และยังสอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 84) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพของครูไว้ว่า การที่ครู มีบุคลิกภาพดียอมได้เปรียบในการสมาคมกับบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองและนักเรียน ซึ่ง ปัญหาด้านบุคลิกภาพของผู้สอนคือ ผู้สอนบางครั้งมาสายหรือมาไม่สม่ำเสมอ วางตัวไม่ เหมาะสมเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้สอนที่มีวัยใกล้เคียงกับผู้เรียน ใช้เสียงเบาเกินไปทำให้ต้องใช้ เสียงแข่งกับผู้เรียน จึงไม่สามารถที่จะควบคุมผู้เรียนภายในชั้นเรียนได้ ดังที่ กรีตวุด

(Greenwood, 1974, p. unpagged) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมินการสอนของอาจารย์พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการสอนของอาจารย์คือ ผู้สอนควรมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนควรวางตัวให้เหมาะสมกับความ เป็นครู สำรวมกิริยามารยาท ควรแสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ พากเพียร เพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และควรใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น เสียงดังฟังชัด ตลอดจนการใช้ ภาษาและท่าทางในการสอนที่เหมาะสม เข้าใจง่ายสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละครั้ง ซึ่ง สอดคล้องกับ วีรัช จงอยู่สุข (2542, หน้า 72) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพที่ดีของแต่ละคนย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ปฏิบัติตาม และดังที่ บุตซอร์ว, และเคอร์ชี่ (Butzow, & Qureshi, 1978, pp.59-56) ที่ได้ทำการศึกษามรรดภาพการ สอนวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่สังเกตได้พบว่า ครูวิทยาศาสตร์เรียงลำดับสมรรถภาพใน การสอนคือ ผู้สอนต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน และต้องมีความรับผิดชอบในวิชาชีพเป็น อย่างดี

2. ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัด พระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ภาพรวมทั้ง 8 ด้าน ขององค์ประกอบประสิทธิภาพการสอน มีดังนี้

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ครูและนักเรียนต่างแสดงความคิดเห็นว่าพระภิกษุ สามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มี ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ด้านบุคลิกภาพของผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวีรัชย์ โชคไพบูลย์ (2543, หน้า 70-71) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพไว้ว่า เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ดีของบุคคลสามารถ นำไปเป็นแบบอย่างแก่เยาวชน เช่น การนำเอกลักษณ์ของครูที่ดีมาอบรมสั่งสอนนักศึกษา เป็น ต้น เนื่องจากผู้สอนอยู่ในสถานภาพของพระภิกษุสามเณร ซึ่งถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดีเฉพาะตัว เพราะเป็นผู้ปฏิบัติอยู่ในศีลสามารถนำไปเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี และยัง สอดคล้องกับ ชีร์ศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 84) ที่กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพไว้ว่า เป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์และบุคคลทั่วไปได้ การที่ครูมีบุคลิกภาพที่ดีช่วยให้ศิษย์นำไปเป็นแบบ หรือฝึกฝน เช่น ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม ลักษณะท่าทางและการพูดจา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร ดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอน

1.1.1 ควรเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มจนจบการเรียนการสอน เพื่อจะได้ดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอนให้เป็นไปด้วยดี

1.1.2 ควรควบคุมสภาพจิตใจ อารมณ์ ของผู้สอนให้มั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย เพื่อสร้างความเคารพ ศรัทธา ให้เกิดแก่นักเรียน

1.2 ด้านการจัดและเลือกกิจกรรมการสอนให้เหมาะสม

1.2.1 ควรมีการปรับพื้นฐานของครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการเรียนรู้

1.2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมในแต่ละวิชาให้สามารถเหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ได้ เน้นการปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ

1.3 ด้านการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้

1.3.1 ควรกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการทบทวนความรู้เดิม และโยงเข้าสู่ความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ

1.3.2 ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 ด้านกลวิธีการสอนและอธิบายในการสอน

1.4.1 ควรมีการปรับปรุงปัจจัยที่เอื้ออำนวยในการใช้งบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนให้คสองตัว จัดหาสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการและทันสมัย

1.4.2 ควรมีการจัดกิจกรรมในพัฒนาการผลิตสื่อการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและผู้สอน

1.4.3 ควรศึกษาหลักสูตรในปัจจุบันให้เข้าใจชัดเจน เพื่อจะได้ทราบวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสามารถสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.5 ด้านการปกครองชั้นเรียน

1.5.1 ควรมีความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาในคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิเป็นครูผู้สอน เพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.5.2 ควรให้ความสำคัญกับนักเรียน นอกเหนือจากฐานะครูกับลูกศิษย์ ที่มีอยู่แต่ภายในห้องเรียน แต่ควรคำนึงถึงในฐานะของเพื่อนร่วมโลกที่สามารถจะปรึกษา ให้คำแนะนำได้ในทุกๆ เรื่อง

1.6 ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

1.6.1 ควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความน่าสนใจ และเกิดความสนุกสนานร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เสนอผลงาน วิพากษ์วิจารณ์ และความคิดริเริ่มร่วมกัน

1.6.2 ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมที่สามารถหาได้จากสิ่งใกล้ตัว เช่น หนังสือพิมพ์ แผ่นซีดีเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นในการศึกษานอกเหนือไปจากในตำราเรียน

1.7 ด้านการประเมินผลการศึกษา

1.7.1 ควรมีการประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อประเมินผลการกระทำของผู้เรียนในสถานการณ์จริงแห่งโลกปัจจุบัน เพื่อค้นหาพฤติกรรมที่แท้จริงในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ หรือแสดงถึงสิ่งที่รู้และสามารถทำได้มากกว่าการตอบข้อสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งอาจวัดได้เพียงความสามารถในการจำหรือทำข้อสอบเท่านั้น

1.7.2 ควรมีการวัดและประเมินผลในแต่ละวิชาให้แตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของเนื้อหาในแต่ละครั้ง เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ควรเป็นข้อสอบแบบปรนัย แบบถูกผิด เพื่อวัดและประเมินผลด้านความรู้ในสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง หรือเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติ ควรเป็นข้อสอบแบบอัตนัย เพื่อวัดและประเมินผลด้านความจำเป็นหลัก

1.7.3 ควรมีการนิเทศการปฏิบัติงานในด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และมีการวัดผลและประเมินผลครูผู้สอน เพื่อกระตุ้นให้มีการปรับปรุงคุณภาพของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.8 ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน

1.8.1 ควรควบคุมอารมณ์ได้ดีในทุกสถานการณ์ ต้องฝึกให้มีอารมณ์เย็นอดทนในการสั่งสอนศิษย์แก้ปัญหาด้วยความระมัดระวัง ไม่วุ่นวายดุร้ายโดยไร้เหตุผล

1.8.2 ควรแสดงหาความรู้วิทยาการสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าและให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการสอนของพระภิกษุสามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

2.2 ควรมีการพัฒนากระบวนการเพิ่มคุณภาพการสอนของพระภิกษุสามเณร ใน
สังกัดวัดพระพุทธรบาท ราชวรมหาวิหาร

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระภิกษุ
สามเณร ในสังกัดวัดพระพุทธรบาท ราชวรมหาวิหาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี